Dr. Marjan Odar*

PROBLEMI VREDNOTENJA SREDSTEV, POVEZANI Z REŠITVAMI V SPREMENJENIH SLOVENSKIH RAČUNOVODSKIH STANDARDIH

Problems with the Valuation of Assets Arising from Solutions in the Revised Slovenian Accounting Standards

POVZETEK ● *Spremenjeni SRS do sedaj poznani sistem obračuna revalorizacije sredstev in dolgov opuščajo ter ga nadomeščajo s prevrednotenjem. Prevrednotenje nad izvirno oziroma nabavno vrednostjo je potrebno zaradi upoštevanja načela poštene vrednosti (fair value). Zaradi uvedbe pravila prevrednotenja lahko rečemo, da bo bilanca stanja izdelana z upoštevanjem sodobnih metod vrednotenja ter bo v večji meri izkazovala resnično in pošteno stanje sredstev in dolgov.V zvezi s prevrednotenjem sredstev zaradi njihove okrepitve in oslabitve se postavlja vrsta teoretičnih in praktičnih problemov, ki jih bodo morali reševati računovodje, ocenjevalci in tudi revizorji.*

Ključne besede ● *prevrednotenje, poštena vrednost, pripoznavanje sredstev, prevrednotenje zaradi okrepitve sredstev, prevrednotenje zaradi oslabitve sredstev.*

1. UVOD

Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD); to je temeljni zakon o delovanju podjetij; v VII. poglavju določa tudi način računovodskega spremljanja poslovanja ter način vrednotenja in merjenja posameznih kategorij, izdelavo izkaza stanja sredstev in obveznosti do njihovih virov, ugotovitev finančnega izida ter izračunavanja in izkazovanja poslovnega izida gospodarskih družb. Zakonsko so tako določene zasnove in tudi temelji

* doktor znanosti, spec. rev., univ. dipl. ekon.; pooblaščeni revizor, preizkušeni računovodja, preizkušeni poslovni finančnik, preizkušeni davčnik; višji predavatelj; Slovenski inštitut za revizijo, Ljubljana.

računovodenja podjetja. Vsekakor še vedno velja, da je računovodenje oziroma računovodstvo stroka, ki mora slediti strokovnim standardom, ki jo urejajo, opredeljujejo in razlagajo; zakonska ureditev pa sledi predvsem ali pa tudi političnim ciljem. Seveda ne nameravam trditi, da je ZGD zakon, ki temelji na politični doktrini, vendar pa nikakor ne smemo pozabiti, da je to temeljni in zato tudi najpomembnejši zakon, ki ureja delovanje gospodarskih družb. Posredno tako izraža temeljna osnovna pa tudi filozofska izhodišča in opredelitve glede odnosa do politično-pravne in posledično tudi gospodarske ureditve.

Vsekakor pa je zelo pomembno dejstvo, da ZGD določa, da morajo družbe voditi poslovne knjige ter izdelovati letna poročila v skladu z določbami zakona in ob upoštevanju slovenskih računovodskih standardov (SRS) in načel ter splošnih računovodskih predpostavk. SRS so tisti temeljni akt, ki ga morajo pri vodenju poslovnih knjig in izdelovanju računovodskih izkazov upoštevati vse družbe, ustanovljene po ZGD (družbe z neomejeno odgovornostjo, komanditne družbe, tihe družbe, delniške družbe, družbe z omejeno odgovornostjo in komanditne delniške družbe). Temeljna pravila vrednotenja in merjenja postavk v računovodskih izkazih so sicer okvirno[1] določena v ZGD, vendar jih podrobneje določa računovodska stroka, predvsem pa pravila računovodenja v novih SRS. Ta pravila v osnovi niso bistveno drugačna od pravil, ki jih poznamo iz veljavnih SRS; so le posodobljena in dopolnjena z večino pravil, uporabljenih v mednarodnih računovodskih standardih (MRS). Zato se bodo tudi razlike med novimi SRS in MRS bistveno zmanjšale, tako da lahko postavimo trditev, da so novi SRS skoraj v celoti usklajeni z določbami MRS. V okviru računovodenja so gotovo med najpomembnejšimi pravili pravila, povezana z vrednotenjem sredstev. Tako novi SRS kakor tudi MRS glede vrednotenja sredstev sledijo sodobnim tokovom teoretičnih spoznanj, izvirajočih predvsem s področja poslovnih financ, in tudi v veliko večjem

1 Za vrednotenje postavk v letnih računovodskih izkazih (63. člen ZGD) veljajo naslednja splošna pravila:

1. predpostavlja se nadaljevanje družbe kot delujočega podjetja;
2. uporaba metod vrednotenja se brez utemeljenih razlogov ne sme spreminjati iz poslovnega leta v poslovno leto (stalnost vrednotenja);
3. treba je upoštevati načelo previdnosti, in sicer zlasti tako:

– da se izkažejo samo dobički, ki so do bilančnega presečnega dne že uresničeni;

– da se upoštevajo vsa predvidljiva tveganja in izgube, nastale v poslovnem letu ali v katerem od prejšnjih poslovnih let, tudi če ta tveganja oziroma izgube postanejo znane šele v obdobju po bilančnem presečnem dnevu do dneva izdelave letnih računovodskih izkazov;

– amortizacijo in druge odpise je treba upoštevati ne glede na to, ali se poslovno leto konča z dobičkom ali z izgubo;

4. odhodke in prihodke je treba upoštevati ne glede na to, kdaj so bili plačani oziroma prejeti;
5. sestavine sredstev in obveznosti do njihovih virov je treba vrednotiti posamično;
6. začetna bilanca stanja poslovnega leta se mora ujemati s končno bilanco stanja prejšnjega poslovnega leta.

obsegu vpeljujejo uporabo podlage za vrednotenje sredstev v računovodskih izkazih po pošteni vrednosti[2].

2. TEORETIČNE PODLAGE ZA PRIPOZNAVANJE SREDSTEV

Najprej si postavimo na prvi pogled zelo preprosto vprašanje: Kaj je sredstvo? Odgovor bomo poiskali v uvodu v SRS, ki določa:

"Sredstva, ki jih podjetje pridobi s kapitalom ali dolgovi, imajo obliko stvari, pravic ali denarja; podjetje jih obvladuje in iz njih pričakuje gospodarske koristi. Te pritekajo na več načinov: podjetje

a) uporablja sredstvo sámo zase ali v povezavi z drugimi sredstvi pri ustvarjanju proizvodov ali opravljanju storitev, ki jih prodaja;

b) zamenja sredstvo za druga sredstva;

c) uporabi sredstvo za poravnavo svojega dolga ali

č) razdeli sredstvo med svoje lastnike.

Številna sredstva so povezana s pravnimi pravicami, tudi z lastninsko pravico podjetja. Pri ugotavljanju obstoja posameznega sredstva pa lastninska pravica ni bistvena. Zmožnost podjetja, da obvladuje gospodarske koristi, je običajno sicer posledica pravno zavarovane pravice, vendar je pri sredstvih treba posvetiti pozornost zlasti gospodarski stvarnosti, in ne zgolj pravni obliki. Pri finančnih najemih sta na primer bistvo in gospodarska stvarnost, da najemnik pridobiva gospodarske koristi iz uporabe v najem vzetega sredstva v pretežnem delu njegove dobe koristnosti, in to v zameno za obveznost plačati za to pravico znesek, ki je približno enak pošteni vrednosti v najem vzetega sredstva in z njim povezanimi stroški financiranja. "

Začetno pripoznavanje sredstev in dolgov v SRS in tudi v MRS temelji na načelu izvirne vrednosti. Izvirna vrednost je znesek plačanih denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov ali pa poštena vrednost nadomestila, danega v trenutku nakupa, da bi podjetje prišlo do sredstev. Gre torej za začetno pripoznavanje

[2] Glede opredelitve poštene vrednosti je bila dosežena visoka stopnja soglasja. Pošteno vrednost zelo podobno opredeljujejo FASB (*Financial Accounting Standards Board*), UK ASB (*United Kingdom Accounting Standards Board*), CICA (*Canadian Institute of Chartered Accountants*) in tudi *Australian Accounting Standards Board*.

Primerjajte opredelitve v Accounting for Financial Assets and Financial Liabilities, str. 121.

sredstev in dolgov po opredelitvi izvirne vrednosti *(historical cost basis)* [3]. V vseh tistih primerih, ko je nadomestilo za sredstvo ali dolg prejeto ali dano v denarju ter sredstva in dolgovi v drugačni obliki niso zajeta v menjavo, je tudi poštena vrednost enaka denarnemu nadomestilu. Če pa to ni prejeto ali dano v denarju, je treba pošteno vrednost finančnega sredstva meriti po pošteni vrednosti prejetega ali danega nadomestila.[4] V nekaterih primerih je zato najteže določiti pošteno vrednost prejetega ali danega nadomestila (Odar, 2000, str. 434). Običajno jo to res kar transakcijska ali druga tržna cena, vendar v nekaterih primerih te cene ni mogoče zanesljivo določiti. V takih primerih naj bi veljalo splošno pravilo, da je poštena vrednost diskontirani znesek prihodnjih denarnih prejemkov plačil ali drugih prejemkov[5].

Naslednji problem je povezan z merjenjem izvirne vrednosti. Ali je izvirna vrednost res enaka pošteni vrednosti? Za večino opredmetenih in neopredmetenih sredstev to trditev lahko zagovarjamo; problemi pa se pojavijo pri vrsti drugih sredstev, kjer nastopijo teoretične težave[6] z vrednotenjem sredstev po izvirni vrednosti.

---

[3] V skladu z okvirnimi navodili za pripravljanje in predstavljanje računovodskih izkazov v mednarodnih računovodskih standardih se sredstva po izvirni vrednosti obravnavajo z zneski plačanih denarnih sredstev ali njihovih ustreznic ali pa poštene vrednosti nadomestila, danega v trenutku nabave, da bi podjetje pridobilo omenjena sredstva.

4 Predpostavimo, da dve podjetji kupita vsako 1.000 delnic podjetja X istočasno. Poštena vrednost delnice podjetja X je 100 enot. Prvo podjetje plača delnice z denarjem, drugo pa z delnicami podjetja Y. Te delnice so bile pridobljene pred petimi leti po 20 enot za delnico. V obeh primerih bi morale biti pridobljene delnice podjetja X vrednotene po pošteni vrednosti pridobljenih delnic, to je 100 enot, vendar vemo, da so tako vrednotene samo pri prvem podjetju, pri drugem pa le, če je pred leti kupljene delnice prevrednotilo zaradi njihove okrepitve.

5 Primerjaj: Odar: Predstavitev MRS 36 - Oslabitev sredstev.

6 Da so vprašanja v zvezi s pripoznavanjem izvirne vrednosti pridobljenih finančnih inštrumentov zelo zapletena, dokazujejo tudi zadeve, povezane z varovanji pred tveganji *(hedge relations*). Podjetje lahko enega ali več finančnih inštrumentov uporabi za varovanje pred finančnimi tveganji ali tveganji, povezanimi s pričakovanimi posli. Za te primere se je po ustaljeni praksi vrednotenja finančnih inštrumentov, uporabljenih za varovanje pred izgubami, razvilo pravilo, da se pripoznajo odložene izgube ali odloženi dobički glede na uporabljene finančne inštrumente. Tako stališče ni v skladu z opredelitvijo finančnih inštrumentov (Odar, 1999, str. 61), ker finančni inštrument, ki se je uporabljal za varovanje pred tveganji, ni merjen po pošteni vrednosti prejetega nadomestila. To trditev lahko ponazorimo z zgledom. Predpostavimo, da je 1. januarja leta 1999 podjetje A dalo obljubo *(commitment)* v obliki terminske pogodbe *(forward contract),* da bo 30. junija 1999 kupilo obveznico z nespremenljivo obrestno mero in zanjo plačalo 1 milijon. Sklenitev terminske pogodbe 1. januarja 1999 ne povzroči nobenih stroškov. Gre zgolj za obljubo o nakupu obveznice. Predpostavimo, da je 30. junija poštena vrednost obveznice 1,1 milijona, podjetje A izpolni terminsko pogodbo, plača 1 milijon in postane lastnik obveznice. V zvezi z vrednotenjem terminske pogodbe lahko ugotovimo:

Terminsko pogodbo moramo 1. januarja 1999 vrednotiti po pošteni vrednosti, ki je nič (zanjo nismo nič plačali).

Obveznica bo pripoznana kot sredstvo 30. junija po pošteni vrednosti, ki je sestavljena iz 1 milijona, plačanega z denarjem, povečanega za 100.000, to je za razliko do poštene vrednosti pridobljene obveznice. Taka rešitev seveda pomeni, da bi podjetje A 30. junija 1999 realiziralo dobiček v velikosti 100.000. Ta dobiček naj bi bil prikazan kot povečanje poštene vrednosti od 1. januarja do 30. junija, če je bila terminska

Na podlagi povedanega lahko zaključimo, čeprav se na prvi pogled[7] zdi, da z opredelitvijo izvirne vrednosti ni posebnih težav, da teoretično tudi izvirni vrednosti kot podlagi za merjenje sestavin računovodskih izkazov lahko oporekamo in da ima svoje slabosti; vendar se moramo zavedati, da bi bilo v primeru, če načelo izvirne vrednosti ne bi bilo spoštovano, spremenjeno eno temeljnih načel računovodstva. Na tem mestu te teze ne bomo podrobneje obravnavali.

3. TEORETIČNE PODLAGE ZA VREDNOTENJE SREDSTEV PO PRIDOBITVI

V zvezi z začetnim pripoznavanjem sredstev po izvirni vrednosti sem nekatera v osnovi kar precej teoretična vprašanja namerno izpostavil. Namen je v spodbujanju razmišljanja o temeljnih vprašanjih, povezanih z vrednotenjem sredstev, in sicer, kaj je sredstvo in kakšno vrednost ima ter kako jo lahko določimo oziroma izmerimo. Če znamo in zmoremo odgovoriti na ta vprašanja, smo odgovorili na temeljna vprašanja in probleme vrednotenja sredstev. S temi temeljnimi problemi se srečuje tudi teorija računovodenja v zadnjih letih in išče rešitve. Teoretični modeli kot podlaga razmišljanja in teoretskega raziskovanja

pogodba vrednotena po nabavni vrednosti v trenutku pridobitve, oziroma kot dobiček iz realizacije posla 30. junija, če je prvotno vrednotenje temeljilo na načelu izvirne vrednosti.

Če pa bi podjetje A pridobilo terminsko pogodbo kot pogodbo za varovanje pred povišanjem cene obveznice, ki jo namerava kupiti 30. junija 1999, bi se po ustaljeni praksi vrednost kupljene obveznice in dobiček iz terminske pogodbe štela kot prilagoditev nakupne cene obveznice, obveznica pa bi se izkazovala po vrednosti 1 milijon namesto po vrednosti 1,1 milijona.

Ta zgled potrjuje trditev v zvezi z začetnim vrednotenjem sredstev po izvirni vrednosti, in sicer, da izvirna vrednost ni nujno vedno enaka pošteni vrednosti.

7 Po temeljitejšem razmisleku lahko hitro ugotovimo, da so problemi v tej zvezi hujši, kot se zdi na prvi pogled. Zgolj v razmislek naslednji zgled, povezan s pripoznavanjem izpeljanih finančnih inštrumentov. Recimo, da ima podjetje v posesti opcijo, ki zagotavlja nakup določenega števila delnic drugega podjetja na določen dan, podjetje pa to opcijo izkoristi. Vprašanje, ki se zastavlja, je, ali pomeni izkoriščenje opcije *(exercise)* za to podjetje izdajo novega finančnega inštrumenta ali ne. Če zavzamemo stališče, da izkoriščenje opcije pomeni izdajo novega finančnega inštrumenta, potem ga moramo v skladu z izhodiščnimi načeli meriti po pošteni vrednosti, ki je enaka pošteni vrednosti opcije na dan njenega izkoriščenja, povečana za pošteno vrednost dodatnih prejetih nadomestil. Če pa bi zavzeli stališče, da pomeni izkoriščenje opcije le nadaljevanje opcijske pogodbe, bi bile na podlagi opcije pridobljene delnice vrednotene po vrednosti opcije. Gre torej za dva prijema. Seveda je teoretično pravilna le prva različica, saj gre v navedenem primeru za dva inštrumenta in pridobitev delnic bi bilo treba na začetku meriti po njihovi pošteni vrednosti, ne glede na določbe iz opcijske pogodbe.

ter reševanja problemov, so sicer različni[8], vendar lahko zaznamo smer, v kateri iščejo rešitev problemov; to je večja uporaba podlage za merjenje postavk v računovodskih izkazih po pošteni vrednosti *(fair value).* Seveda pa dokaj jasni teoretični opredelitvi sledijo problemi, ki jih je treba dnevno reševati v praksi. Lahko jih zožimo na probleme ugotavljanja in merjenja poštene vrednosti sredstev. V tej zvezi pa je treba najprej postaviti nekatera drugačna izhodišča merjenja in vrednotenja sredstev ter predvsem probleme, povezane z miselnim vzorcem in razmišljanjem o tem, kaj je vrednost. Ali je to znesek sredstev, običajno denarnih, ki smo jih nekoč plačali za pridobitev novega sredstva (presredstvenje), ali pa razmišljamo o vrednosti sredstva kot o vrednosti (znesku denarja), ki jo bomo dobili, ko bomo pridobljeno sredstvo (na primer osnovno sredstvo) zopet presredstvili oziroma, natančneje, udenarili. Slednje je sodobno pojmovanje vrednosti, zato se tudi mora težišče našega razmišljanja prestaviti z obravnavanja sredstev po nekih preteklih (zgodovinskih) nakupnih oziroma pridobitnih vrednostih na pričakovane udenarjene zneske, ki jih bomo pridobili s presredstvenjem. Ta v osnovi zelo preprost in razumljiv način razmišljanja nas mora v sodobnih smereh teorije in prakse računovodenja voditi pri obravnavanju in kritičnem presojanju pri iskanju odgovorov na vprašanje o vrednostih ter njihovem najboljšem odražanju v vrednotenju in seveda tudi prevrednotenju sredstev in tudi dolgov[9] v računovodskih izkazih.

V zvezi s prevrednotenjem sredstev pa nikakor ne smemo pozabiti na nekaj zelo pomembnih zadev. Čeprav na splošno govorimo o možnosti prevrednotovanja sredstev, jih je treba zaradi natančnosti opredelitve razdeliti najmanj v tri skupine. V tej zvezi si drznem zapisati, da je treba zaradi vrednotenja, in seveda tudi prevrednotenja zaradi okrepitve, sredstva obravnavati tako, da jih razdelimo v skupino osnovnih sredstev, finančnih inštrumentov[10] in drugih sredstev, ter da gre v zvezi s prevrednotenjem zaradi okrepitve za pomembno drugačno pojmovanje aktive bilance stanja. V čem so teoretične osnove take razdelitve sredstev? Odgovor je preprostejši, kot je videti na prvi pogled: podjetje poseduje osnovna sredstva predvsem za opravljanje svoje dejavnosti,

---

[8] Normna rešitev iz MRS 16 – Opredmetena osnovna sredstva (nepremičnine, naprave in oprema) (Cairns, 1999, str. 366) izhaja iz vrednotenja sredstev po začetnem pripoznavanju, temelječem na izvirnih vrednostih *(historical costs),* dovoljena drugačna rešitev pa izhaja iz poštene vrednosti *(fair value).*

9 V tem prispevku obravnavam le po mojem mnenju najpomembnejše probleme, povezane s vrednotenjem in prevrednotenjem sredstev, ne pa tudi dolgov. Problemi vrednotenja in prevrednotenja dolgov so podobni, le da je tudi zaradi predpostavke previdnosti upoštevanje njihove poštene (realne) vrednosti skoraj samo po sebi razumljivo.

[10] S finančnimi inštrument bomo razumeli vsako pogodbo, na podlagi katere nastane tako finančno sredstvo enega podjetja kot tudi finančna obveznost ali kapitalski inštrument drugega podjetja. Finančno sredstvo je vsako sredstvo, ki je

a) denar;

b) pogodbena pravica prejeti denar ali drugo finančno sredstvo od drugega podjetja;

c) pogodbena pravica zamenjati finančne inštrumente s finančnimi inštrumenti drugega podjetja pod pogoji, ki utegnejo biti ugodni; ali

č) kapitalski inštrument drugega podjetja.

torej za svoje poslovanje in doseganje prihodkov iz njega. Upravičeno torej lahko pričakujemo, da bo podjetje ta sredstva v pričakovani dobi koristnosti presredstvilo prek obračuna stroškov amortizacije oziroma odhodkov; torej je njihova sedanja vrednost praviloma določena z vrednostjo teh sredstev v uporabi. Velja tudi, da se bo podjetje le izjemoma odločilo za njihovo odtujitev in nadomestitev z novimi sredstvi; v takih primerih pa je pomembna tudi njihova čista prodajna cena. Pri osnovnih sredstvih torej lahko postavimo trditev, da za vsako njihovo prevrednotenje zaradi okrepitve ne moremo pripoznati čistega dobička, ker se bo njihova »povečana« vrednost prek stroškov amortizacije poračunavala v poslovnih izidih v dobi koristnosti sredstva; lahko[11] pa govorimo o še ne pripoznanem dobičku, ki se izkazuje kot prevrednotovalni popravek kapitala[12].

Drugače pa je s finančnimi inštrumenti. Podjetje od finančnih inštrumentov pričakuje predvsem donos, ki se lahko izraža neposredno prek udeležbe v dobičku oziroma podjetje od njih pričakuje donos iz njihove prodaje (kapitalski dobiček). Seveda so razlogi za pridobitev finančnih inštrumentov lahko različni in niso le neposredno povezani z dobički v obliki udeležbe v dobičku ali prodaje, ampak so lahko na primer povezani z upravljanjem ali odražajo druge interese naložbenika. Pomembna pa je še delitev na tiste finančne inštrumente, ki jih podjetje poseduje za trgovanje, na tiste, ki so razpoložljivi za prodajo in tiste, ki jih naložbenik namerava imeti do njihove zapadlosti. Za vse finančne inštrumente pa lahko ugotovimo, da v zvezi z njimi ni nobene »razmejitve« prek stroškov amortizacije in povezave s prihodki od poslovanja, saj gre za finančne prihodke, ki so del prihodkov iz delovanja. Pa še nekaj. Že iz opredelitve finančnih inštrumentov izhaja, da so to tiste vrste pogodb, na podlagi katerih nastane finančno sredstvo; to je sredstvo, ki je praviloma udenarljivo. Tudi zato je treba učinek prevrednotenja zaradi okrepitve v čistem teoretičnem modelu poštene vrednosti[13] za tiste finančne inštrumente, ki jih po tej vrednosti merimo, izkazati kot dobiček[14] oziroma prihodek.

Omeniti je treba še posebnosti merjenja in pripoznavanja dobičkov oziroma izgub finančnih inštrumentov za varovanje pred tveganjem in pred tveganjem

11 Navedeno seveda teoretično velja le v primeru, če bi bila osnovna sredstva varovana z inštrumentom za varovanje pred tveganjem. Varovanje pred tveganjem pa za osnovna sredstva, namenjena poslovanju, ni smiselno, vendar to ne velja v teoretičnem modelu popolnega trga.

12 Podobno oziroma kar enako kot spremenjeni SRS obravnavajo učinek prevrednotenja osnovnih sredstev zaradi okrepitve tudi MRS in US GAAP. Torej: prevrednotenje osnovnih sredstev zaradi okrepitve v nobenem primeru ne moremo pripoznati kot povečanje poslovnega izida, ampak ga lahko pripoznamo kot povečanje kapitala.

13 Po začetni pridobitvi se finančni inštrumenti ponovno izmerijo po svoji pošteni vrednosti (Odar, 1999a, str. 62), razen ko gre za inštrumente, ki jih namerava podjetje posedovati do njihove zapadlosti (*held-to-maturity instruments*) in jih je treba izkazovati po njihovi odplačni vrednosti, ki pa jo je treba preizkusiti in ugotoviti, ali je oslabljena.

14 Taka je tudi rešitev v MRS 39.103.(b) (i). V MRS 39.103.(b) (ii) pa je določeno, da se dobiček pri za prodajo razpoložljivem finančnem inštrumentu pripozna neposredno kapitalu – to pa je tudi rešitev v spremenjenih SRS.

varovanih postavk. V MRS je njihovo vrednotenje posebej natančno predpisano, vendar velja osnovno pravilo, da ni v primeru, ko je finančni inštrument varovan pred tveganjem, nobenega razloga, da se njegovo prevrednotenje zaradi okrepitve ne bi obravnavalo kot dobiček oziroma da ne bi povečevalo prihodkov (MRS od 103.121 do 103.165). Tudi v Sloveniji se pojavlja oziroma se bo pojavila vrsta izpeljanih finančnih inštrumentov *(derivatives)*[15], katerih glavna naloga je predvsem varovanje pred tveganji. Spremenjeni SRS določajo pravila vrednotenja tako finančnih inštrumentov kot tudi izpeljanih finančnih inštrumentov in finančnih inštrumentov, katerih tveganje je varovano. Za slovenske razmere gre za popolnoma nova in izvirna pravila vrednotenja.

3.1. Prevrednotenje sredstev po spremenjenih SRS

Najprej na kratko analizirajmo prevrednotenje sredstev v veljavnih SRS. Sredstva se po pridobitvi v sedanjih SRS revalorizirajo, amortizirajo, upošteva pa se še predpostavka previdnosti. Kar zadeva prevrednotovanje sredstev navzgor, torej nad izvirno vrednost, je v osnovi možno le njihovo revaloriziranje največ z rastjo cen življenjskih potrebščin. Prevrednotovanje navzdol, torej pod izvirno vrednost, pa je posledica prenašanja vrednosti sredstev med stroške in njeno izgubljanje zaradi zunanjih vplivov[16]. Čeprav govorijo sedanji SRS o revalorizaciji, gre vsebinsko le za prilagajanje vrednosti premoženja novi kupni moči denarja, ki je zaradi inflacije (razvrednotenja denarja) manjša. Vsebinsko torej govorimo o indeksaciji (Odar, 1999, str. 54). Indeksacija oziroma revalorizacija sredstev in dolgov ter na tej podlagi izpeljano oblikovanje in črpanje revalorizacijskega izida je v osnovi le izdelan sistem, s pomočjo katerega se izločajo vplivi rasti cen.

Spremenjeni SRS do sedaj znani način obračunavanja revalorizacije sredstev (prevrednotenje nad izvirno vrednostjo) in dolgov opuščajo ter ga (delno) nadomeščajo s prevrednotovanjem zaradi okrepitve[17]. Ne gre le za nadomestitev besede revalorizacija z besedo prevrednotenje[18], temveč za vsebinske spremembe (Odar, 2000, str. 384). V primerih, ko je poštena vrednost sredstev večja od knjigovodske vrednosti, ki izvirno izhaja iz nabavne vrednosti, se vrednost sredstev po spremenjenih SRS lahko poveča (okrepi - revalorizira) do

[15] Izpeljani finančni inštrument (Winstone, 1996, str. 3) je odložena izročitev finančnega inštrumenta, oblikovanega tako, da se njegova cena nanaša na ceno obravnavanega sredstva.

16 Praviloma gre za vplive trga.

[17] Prevrednotovanje (revaloriziranje) pomeni (Turk, 1999, str. 7) spreminjanje prvotno izkazane vrednosti gospodarskih kategorij, prevrednotenje (revalorizacija) pa je njegov posledek.

[18] S prevrednotenjem je v spremenjenih SRS mišljeno ponovno vrednotenje; to pa lahko pomeni povečanje vrednosti sredstev in dolgov nad izvirno knjigovodsko vrednost pa tudi zmanjšanje vrednosti sredstev in dolgov pod izvirno knjigovodsko vrednost.

poštene vrednosti z oblikovanjem posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala[19], ki je sestavni del kapitala. Posebni prevrednotovalni popravek omogoča kritje kasnejše oslabitve tistih vrst sredstev, za katere je bil oblikovan, pri amortizirljivih sredstvih pa tudi kritje obračunane amortizacije.

V tej zvezi pa se odpira vrsta vprašanj. Najprej se je treba vprašati, kaj razumemo s prevrednotenjem. Odgovor na to vprašanje najdemo v uvodu v SRS, in sicer:

"Prevrednotenje, ki je posledica spremembe cen gospodarskih kategorij, se na koncu poslovnega leta ali med njim opravi zaradi

- okrepitve sredstev, ki poveča njihovo do tedaj izkazano vrednost, ali
- oslabitve sredstev, ki zmanjša njihovo do tedaj izkazano vrednost."

V prvem primeru gre za povečanje pričakovanih prihodnjih gospodarskih koristi iz sredstev, v drugem primeru pa za zmanjšanje pričakovanih prihodnjih gospodarskih koristi iz sredstev, ne da bi prišlo do njihove siceršnje spremembe zaradi nove naložbe ali umika naložbe vanje.

3.1.1. Prevrednotevanje sredstev zaradi okrepitve v SRS

Prevrednotenje zaradi okrepitve sredstev se pojavi, če obstajajo utemeljeni tržni podatki, ki omogočajo povečanje knjigovodske vrednosti

- zemljišč,
- zgradb,
- opreme in
- finančnih inštrumentov.

V teh primerih se ne glede na siceršnje računovodsko načelo manjše vrednosti povečajo knjigovodske vrednosti teh postavk ter tudi konto in bilančna postavka posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala na večje poštene vrednosti. Iz navedene opredelitve uvoda v SRS in iz opredelitve prevrednotenja v posameznih SRS lahko izluščimo tudi naslednja pravila:

- spremenjeni SRS revalorizacije oziroma indeksacije sredstev zaradi izločitve vpliva inflacije ne poznajo;
- prevrednotenje zaradi okrepitve je dopustno oziroma možno, kar pomeni, da se bodo podjetja sama odločala, ali bodo v računovodskih izkazih povečevala sredstva zaradi okrepitve ali ne;

[19]MRS imenujejo posebni prevrednotovalni popravek sredstev revalorizacijska rezerva.

- zaradi njihove okrepitve se lahko prevrednotujejo le opredmetena osnovna sredstva (SRS 1), ne morejo pa se prevrednotovati neopredmetena dolgoročna sredstva (SRS 2);
- prevrednotenje zaradi okrepitve je po spremenjenih SRS možno tudi pri finančnih inštrumentih, in sicer pri dolgoročnih finančnih naložbah (SRS 3) in kratkoročnih finančnih naložbah (SRS 6). Prevrednotenje zaradi okrepitev pa ni možno pri zalogah (SRS 4), terjatvah (SRS 5), denarnih sredstvih (SRS 7) in kratkoročnih časovnih razmejitvah (SRS 12).

Treba je ugotoviti, da gre v zvezi s presredstvenjem osnovnih sredstev v večini primerov le za nadomestitev izvirne vrednosti[20], torej vsote izdatkov pridobitve enakovrstnega oziroma enakovrednega sredstva. Zaradi vedno večje povezanosti posameznih trgov in svetovnega gospodarstva kot celote ter zaradi vedno večje konkurence je v večini primerov le malo možnosti, da bi bili izdatki zaradi pridobitve enakih oziroma podobnih sredstev večji od izdatkov zaradi prve pridobitve sorodnih sredstev. Če ta teorija načeloma ne bi veljala, bi se lahko vprašali, kaj je z napredkom oziroma ali sploh z razvojem (tudi na gospodarskem področju). Kljub temu pa je logično, da se vrednost nekaterih sredstev ravno zaradi razvoja konkurence in tudi rasti števila prebivalcev povečuje. Mednje vsekakor lahko uvrstimo zemljo oziroma zemljišča. Tudi zato lahko upravičeno pričakujemo, da bodo po spremenjenih SRS v veliki večini primerov prevrednotena le zemljišča.

V nadaljevanju si v zvezi s prevrednotenjem sredstev zaradi okrepitve podrobneje poglejmo nekatere možne probleme, ki lahko nastanejo v tej zvezi.

a. Odločitev: prevrednotenje zaradi okrepitve da ali ne?

Za prevrednotenje zaradi okrepitve se mora podjetje sámo odločiti. V skladu s pravilom primerljivosti, to je eno izmed temeljnih kakovostnih značilnosti računovodenja in izdelovanja računovodskih izkazov, mora biti taka odločitev uprave (poslovodstva) dolgoročna, spremeniti pa naj bi jo bilo mogoče le izjemoma. Seveda pa se bo podjetje lahko določilo, da bo prevrednotovalo vsa tista sredstva, ki jih po SRS lahko, ali pa le posamezne vrste oziroma le nekatere. Seveda mora biti taka opredelitev opredeljena v ustreznem aktu. Praviloma naj bi to bil pravilnik o računovodenju. Podjetje mora pred sprejetjem te odločitve proučiti tako kratkoročne kot tudi dolgoročne posledice svoje odločitve za prevrednotenje sredstev zaradi okrepitve.

In kateri dejavniki bodo vplivali na sprejetje odločitve za prevrednotenje sredstev zaradi okrepitve?

1. Najpomembnejši razlog za sprejetje take odločitve je gotovo realnejše izkazovanje sredstev po pošteni vrednosti, kar naj bi izboljšalo izrazno moč računovodskih izkazov ter njihovim bralcem in drugim uporabnikom

[20] Ta ugotovitev ne velja za zemljišča.

informacij v njih zagotovilo resnično in pošteno sliko o stanju sredstev ter olajšalo sprejemanje odločitev na podlagi podatkov iz računovodskih izkazov.

2. Posledice prevrednotenja zaradi okrepitve in s tem tudi realnejše predstavitve sredstev pa bi se morale poznati tudi na drugih področjih. Eno je prav gotovo povezano z boniteto podjetja, izračunavanjem čiste vrednosti premoženja in tudi možnostjo za zavarovanje najetih posojil (hipoteka).
3. Teh prednosti je še kar nekaj. Naj omenim le še tisto, ki tudi izhaja iz SRS ter je tesno povezana z računovodenjem in ugotavljanjem poslovnega izida. SRS 8.29 namreč omogoča, da se zaradi padanja kupne moči domače valute splošni prevrednotovalni popravek kapitala lahko krije tudi iz posebnega prevrednotovalnega popravka posameznih opredmetenih osnovnih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb. To pomeni, da bodo po vsej verjetnosti tista podjetja, ki bodo imela "težave" s poslovnim izidom, v večji meri prevrednotovala osnovna sredstva in dolgoročne finančne naložbe zaradi okrepitve ter tako oblikovani posebni prevrednotovalni popravek kapitala uporabljala za "zadostitev" SRS po splošnem prevrednotenju. Vsekakor pa je treba tudi dodati, da bo k realnejšemu izkazovanju sredstev veliko pripomogel tudi odpravljeni "avtomatizem" revaloriziranja osnovnih sredstev, ki so ga v veliki meri uporabljala in tudi izrabljala nekatera podjetja in tako svoja sredstva preveč revalorizirala. Spremenjeni SRS tega ne dovoljujejo več.
4. Podjetja se bodo za prevrednotovanje dolgoročnih finančnih naložb praviloma odločala v tesni povezavi s sprejetjem odločitve za uporabo kapitalske metode. SRS 3 dopušča praktično skoraj vse možnosti. Tako se bodo nekatera podjetja odločila le za prevrednotovanje dolgoročnih finančnih naložb zaradi okrepitve, druga se bodo odločila za uporabo kapitalske metode, nekatera podjetja pa se bodo odločila tako za prevrednovanje dolgoročnih finančnih naložb zaradi okrepitve kakor tudi za uporabo kapitalske metode. Posledice sprejete odločitve se bodo neposredno takoj odrazile v ugotovljenem višjem poslovnem izidu ali pa le v povečanem posebnem prevrednotovalnem popravku kapitala in (možno) le posredno v poslovnem izidu.
5. Za prevrednotovanje kratkoročnih finančnih naložb[21] se bodo praviloma odločala predvsem tista podjetja, ki imajo veliko takih naložb in katerih poštena vrednost je pomembno višja od knjigovodsko izkazane vrednosti. Vsekakor se bodo za to vrsto prevrednotovanja odločala tudi tista podjetja, ki dosegajo pomemben del prihodkov s finančnimi prihodki in v katerih je

[21] Le še zanimivost. Veljavni standardi (SRS 6.6) dovoljujejo merjenje kratkoročnih finančnih naložb tudi v svežnjih. Ker omogočajo spremenjeni SRS tudi prevrednotenje kratkoročnih finančnih naložb zaradi okrepitve, njihovo merjenje v svežnjih ni več smiselno, čeprav ne moremo govoriti o enakovrednih metodah; merjenje po SRS 6 namreč neposredno takoj vpliva na poslovni izid, prevrednotenje zaradi okrepitve pa poveča posebni prevrednotovalni popravek kapitala.

tudi močno poudarjena finančna funkcija[22]. Izrazna moč bilance stanja se zaradi prevrednotenja kratkoročnih finančnih naložb močno poveča, saj oblikovani posebni prevrednotovalni popravki kapitala iz kratkoročnih finančnih naložb predstavljajo še neiztržene (nerealizirane) dobičke iz kratkoročnih finančnih naložb[23].

b. Izvedba prevrednotenja sredstev zaradi okrepitve sredstev

Ko je podjetje sprejelo odločitev, da bo prevrednotovalo sredstva zaradi okrepitve, se v zvezi z izvedbo prevrednotovanja sredstev odpira vrsta vprašanj. Podjetje so bo do njih moralo opredeliti, kajti le na tak način bo lahko pravilno in učinkovito izvedlo postopke prevrednotenja sredstev zaradi okrepitve.

1. Najtežja bo gotovo odločitev, kdaj se odločiti za prevrednotovanje osnovnih sredstev zaradi njihove okrepitve. Negospodarno bi gotovo bilo, da bi vsa osnovna sredstva podjetje prevrednotovalo vsako leto. Prav tako lahko pričakujemo, da se bodo podjetja le izjemoma odločala za prevrednotovanje opreme. Če pa se že bodo tako odločila, pa se prav gotovo ne bodo odločila za prevrednotovanje vse opreme. Tako na primer bi bilo verjetno v veliki večini primerov negospodarno in nesmiselno prevrednotovati drobni inventar. Še najlažje in najmanj zahtevno bo verjetno prevrednotovanje zemljišč, saj so za večino zemljišč na voljo podatki o njihovi tržni vrednosti oziroma takih podatkov prek posredniških agencij ni težko pridobiti. Odgovoriti pa poskušajmo še na vprašanje, kolikšna mora biti razlika med tržno in knjigovodsko vrednostjo, da je smiselno prevrednotovati sredstva zaradi okrepitve. Podjetje se bo za kriterije moralo odločiti samo[24]. Teoretično bi sicer lahko trdili, da je možno prevrednotiti sredstva zaradi okrepitve takoj, ko je poštena vrednost sredstev višja od knjigovodske, vendar si s takim odgovorom v praksi[25] ne moremo dosti pomagati. Čeprav

[22] Vzajemni skladi, ki morajo voditi poslovne knjige in izdelovati računovodske izkaze po SRS 38 – Računovodske rešitve v vzajemnih skladih -, že vrsto let prevrednotujejo tako dolgoročne kot tudi kratkoročne finančne naložbe in izkazujejo neiztržene dobičke (nerealizirane kapitalske dobičke) pri vrednostnih papirjih (vrednostnicah).

[23] Ta podatek je zelo pomemben iz več vzrokov. Prvič - gre za kratkoročne finančne naložbe in dobičke, ki se lahko izredno hitro iztržijo oziroma realizirajo. Drugič - ti dobički bi se brez posebnih naprezanj lahko iztržili. Če bi namreč podjetje finančne naložbe odtujilo in nato ponovno pridobilo, bi bili posebni prevrednotovalni popravki kapitala iz kratkoročnih finančnih naložb uresničeni in kratkoročne finančne naložbe bi bile izkazane po izvirni vrednosti, ki bi bila praviloma enaka vrednosti prevrednotenih finančnih naložb, poslovni izid pa bi bil manjši za stroške opravitve prodaje in nakupa finančnih naložb. In še tretjič - velikost posebnega prevrednotovalnega popravka kaže tudi uspešnost (ali neuspešnost) naložbenja.

[24] Priporočljivo je, da podjetje glede na posebnosti poslovanja in poznavanje svojih sredstev v svoje akte vgradi ustrezna merila. Eno izmed meril bi tako na primer lahko bilo, da se bo podjetje odločilo za prevrednotenje sredstev zaradi okrepitve takrat, ko bo poštena vrednost na primer večja od večkratnika obračunane letne amortizacije, ali pa na primer, ko bo poštena vrednost večja od knjigovodske vrednosti za vnaprej določen odstotek od nabavne ali knjigovodske vrednosti.

[25] Po SRS 1.27 se opredmetena osnovna sredstva zaradi okrepitve lahko prevrednotujejo, če njihova dokazana poštena vrednost presega njihovo knjigovodsko vrednost. Pri zemljiščih, zgradbah in tudi opremi lahko ugotavljajo pošteno vrednost kot čisto prodajno vrednost pooblaščeni ocenjevalci vrednosti, pri čemer

v čistem teoretičnem modelu za pošteno vrednost lahko trdimo, da je praviloma tržna vrednost, gre kljub temu za oceno. Z ocenjevanjem vrednosti pa je kljub najboljšim nameram in strokovnim utemeljitvam praviloma vedno povezan vsaj nekoliko pristranski in od zornega kota ocenjevalca odvisen pristop. To velja tudi v primerih, ko za merilo vzamemo tržno vrednost, saj se posli tudi na trgu praviloma ne sklepajo po povprečni tržni ceni.

2. Prevrednotenje zaradi okrepitve finančnih inštrumentov ne bi smelo povzročati preveč preglavic, če je poznana oziroma se oblikuje njihova tržna vrednost. Seveda se v tej zvezi postavlja vprašanje kvalitete[26] trga tudi ob predpostavki, da trg obstaja. Ta vprašanja pa postanejo še pomembnejša v vseh tistih primerih, ko obstaja le trg za podobna sredstva. Z vso silovitostjo in tudi strokovno zahtevnostjo se bodo morala podjetja lotiti teh problemov v vseh tistih primerih, ko lahko le ugotovimo, da ni trga za take ali tudi podobne finančne inštrumente. V naših razmerah lahko uvrstimo v to skupino poleg naložb v nekatere delnice predvsem vse naložbe v deleže. V takih primerih lahko le izjemoma govorimo o možnosti prevrednotenja zaradi okrepitve nad spremembo vrednosti evra[27]. Prevrednotenje zaradi okrepitve do spremembe vrednosti evra je dovoljena le za dolgoročne finančne naložbe in je logična, saj se mora kapital vseh podjetij obvezno prevrednotiti z rastjo evra. Za kratkoročne finančne naložbe v kapital drugih podjetij, dolgoročne in kratkoročne dolžniške vrednostne papirje (vrednostnice) v posesti za trgovanje ter druge z njimi povezane finančne inštrumente pa standardi te možnosti ne dopuščajo, kar pomeni, da prevrednotovanje kratkoročnih finančnih naložb, s katerimi se ne trguje,[28] ni

upoštevajo že pretečeno dobo koristnosti. Dokazano pošteno vrednost opredmetenih osnovnih sredstev lahko ugotavlja tudi podjetje sámo, če ima v posebnem pravilniku določen način ocenjevanja vrednosti, ki temelji na slovenskih poslovnofinančnih standardih.

[26] Za naše razmere so v nekaterih primerih lahko dvomljive informacije, ki jih zagotavlja trg. Gre predvsem za vprašanja, povezana s plitkostjo trga. Gre predvsem za vprašanja, povezana s številom sklenjenih poslov na trgu, vprašanja, povezana z načinom sklenjenih poslov (posamični posli ali posli v paketih), vprašanja, povezana s trenutkom sklenitve poslov (posli pred poslovnim združevanjem ali med njim ali "normalni" posli), vprašanja, povezana s plačljivostjo, in podobno. Seveda tem vprašanjem lahko dodamo še veliko drugih, odvisno tudi od tega, na kakšnem trgu se posli opravljajo.

[27] SRS .3.26 zato tudi določa:"Dolgoročne finančne naložbe v tista podjetja, s katerih vrednostnicami se ne trguje na borznem ali prostem trgu, se lahko prevrednotujejo zaradi okrepitve kot posledice spremembe vrednosti evra. V tem primeru je treba za učinek prevrednotenja povečati prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami."

[28] V SRS 6.24 je določeno: "Kratkoročne finančne naložbe se zaradi okrepitve lahko prevrednotijo v zvezi s lastniškimi vrednostnicami, dolgoročnimi in kratkoročnimi dolžniškimi vrednostnicami v posesti za prodajo ter drugimi z njimi povezanimi finančnimi inštrumenti, če njihova dokazana poštena vrednost pred odštetjem stroškov posla, ki se utegnejo pojaviti ob prodaji ali drugačni odtujitvi, presega njihovo knjigovodsko vrednost. Poštena vrednost je dokazana, če

- je objavljena cena na delujočem trgu borznih vrednostnic ali
- obstaja model vrednotenja, pri katerem so vložki podatkov vanj dokazani, ker prihajajo z delujočega trga.

možno. Posebna ureditev velja za dana kratkoročna posojila, ki niso v posesti za trgovanje, kratkoročne in dolgoročne finančne inštrumente v posesti do zapadlosti in druge vrednostne papirje (vrednostnice), katerih poštenih vrednosti ni mogoče dokazati. V teh primerih ni pomembna njihova poštena vrednost, ampak je pomembna njihova odplačna vrednost[29].

Vsekakor je v tej zvezi treba opozoriti, da bodo morale uprave podjetij posvetiti veliko večjo pozornost kot do sedaj razvrščanju finančnih inštrumentov. Gre za kvaliteten premik v razumevanju finančnih inštrumentov in istočasno tudi večji pritisk na uprave podjetij, ki naj bi se že pri načrtovanju pridobitve finančnih naložb odločile, za kakšno vrsto finančnih naložb gre oziroma kako nameravajo upravljati pridobljene kratkoročne finančne naložbe.

Knjigovodska vrednost takšnih kratkoročnih finančnih naložb se lahko poveča do njihove poštene vrednosti. V tem primeru je treba za razliko povečati prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami. Kratkoročne finančne naložbe v tista podjetja, s katerih vrednostnicami se ne trguje na borznem ali prostem trgu, se ne prevrednotujejo zaradi okrepitve."

[29] SRS 6.25 določa: "Kratkoročne finančne naložbe se zaradi okrepitve lahko prevrednotujejo tudi v zvezi z danimi kratkoročnimi posojili, ki niso v posesti za trgovanje, dolgoročnimi in kratkoročnimi dolžniškimi vrednostnicami v posesti do zapadlosti in drugimi vrednostnicami, katerih poštene vrednosti ni mogoče dokazati, če njihova po metodi veljavne obrestne mere izmerjena odplačna vrednost presega njihovo knjigovodsko vrednost. Podjetje ne uvrsti nobenih vrednostnic med vrednostnice v posesti do zapadlosti, če je v tekočem poslovnem letu ali v prejšnjih dveh poslovnih letih prodalo ali preneslo več kot nepomemben znesek kratkoročnih finančnih naložb v posesti do zapadlosti ali izvedlo prodajno opcijo na njem pred njihovo zapadlostjo. Podjetje ne izpričuje zmožnosti do zapadlosti posedovati kratkoročno finančno naložbo kot vrednostnico z vnaprej določeno zapadlostjo, če ni izpolnjen eden izmed tehle pogojev:

- nima razpoložljivih finančnih virov za nadaljevanje financiranja kratkoročne finančne naložbe do zapadlosti ali
- je predmet obstoječe pravne ali drugačne omejitve, ki utegne onemogočiti njegov namen posedovati jo do zapadlosti.

Knjigovodsko vrednost takšnih kratkoročnih finančnih naložb je treba povečati do njihove odplačne vrednosti in za razliko povečati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami."

3.1.2. Prevrednotevanje sredstev zaradi oslabitve v SRS

Prevrednotenje sredstev zaradi oslabitve večinoma nadomešča[30] do sedaj znano predpostavko previdnosti, vendar tudi v tem primeru ne gre zgolj za zamenjavo izrazov, ampak lahko govorimo o vsebinskih razlikah. Tako kot pri okrepitvi sredstev in dolgov izhajamo tudi pri njihovi oslabitvi iz osnovne logike sposobnosti njihovega presredstvenja - torej sposobnosti usredstvenja sredstev najmanj v velikosti prihodnjih (v trenutku opazovanja diskontiranih) denarnih pritokov oziroma odtokov.

Do oslabitve lahko pride pri vseh sredstvih. Sredstvo je oslabljeno, če njegova knjigovodska vrednost presega njegovo nadomestljivo vrednost. Ko je treba zaradi tega njegovo knjigovodsko vrednost zmanjšati, se pojavi izguba zaradi oslabitve. Nadomestljiva vrednost se izmeri po čisti prodajni ceni sredstva ali vrednosti pri uporabi, odvisno od tega, katera je večja, pri čemer je:

1. čista prodajna cena znesek, ki ga je mogoče dobiti s prodajo sredstva v premišljenem poslu med dobro obveščenima in voljnima strankama po zmanjšanju za neposredne dodatne stroške odtujitve;
2. vrednost pri uporabi pa sedanja vrednost ocenjenih prihodnjih denarnih tokov, za katere se pričakuje, da se bodo pojavili zaradi stalne uporabe sredstva in ob njegovi odtujitvi na koncu njegove dobe koristnosti.

Tako kot V MRS je tudi v SRS treba oceniti (Odar, 1999b, str. 18) nadomestljivo vrednost posameznega sredstva. Če to ni mogoče, mora podjetje ugotoviti nadomestljivo vrednost denar ustvarjajoče enote[31], ki ji pripada sredstvo. Denar ustvarjajoča enota je najmanjša določljiva skupina sredstev, ki ustvarjajo denarne pritoke iz stalne uporabe, v veliki meri neodvisne od denarnih pritokov iz drugih sredstev ali skupin sredstev. Če pa je mogoče proizvode sredstva ali skupine sredstev prodati na delujočem trgu, je sredstvo oziroma skupino sredstev treba prepoznati kot posebno denar ustvarjajočo enoto, celo če se nekateri ali vsi proizvodi takšnega sredstva ali skupine sredstev uporabijo v podjetju.

Izguba zaradi oslabitve se pojavi med prevrednotovalnimi poslovnimi odhodki oziroma prevrednotovalnimi finančnimi odhodki, razen če se pred tem pri istih sredstvih zaradi njihove okrepitve pojavi posebni prevrednotovalni popravek

[30] Ne gre za popolno opustitev predpostavke previdnosti, ampak za njeno drugačno pojmovanje. Ena izmed slabosti predpostavke previdnosti je, da mera zmanjšanja vrednosti sredstev in povečanja vrednosti dolgov (načelo neenake vrednosti sredstev in dolgov) ne vsebuje tudi meril, ki bi jih bilo treba spoštovati pri ugotavljanju precenjenosti sredstev ali podcenjenosti dolgov.

[31] V SRS je denar ustvarjajoča enota omenjena le v uvodu vanje. Kljub temu menim, da se podjetje lahko odloči, da bo prevrednotovanje zaradi oslabitve izvedlo za denar ustvarjajočo enoto, in ne za posamezna osnovna sredstva, in sicer tam, kjer je nemogoče ugotoviti ali ni smiselno ugotavljati oslabitve posameznih osnovnih sredstev.

kapitala, ki omogoča njeno poravnavo. Upoštevanje oslabitve sredstev je po SRS obvezno.

V nadaljevanju si v zvezi s prevrednotenjem sredstev zaradi oslabitve podrobneje poglejmo nekatere probleme, ki lahko nastanejo v tej zvezi.

a. Ugotavljanje, kdaj je sredstvo oslabljeno

Odgovor na to vprašanje je v osnovi odgovor na vprašanje o razumevanju in ocenjevanju vrednosti sredstev. Vrednost sredstev lahko povežemo s prihodnjimi gospodarskimi koristmi, ki naj bi jih sredstvo prinašalo. Seveda ima lahko isto sredstvo za različne uporabnike različne vrednosti. Če je nadomestljiva vrednost sredstva manjša od njegove knjigovodske vrednosti, je sredstvo treba oslabiti in razliko poračunati s poslovnim izidom.

1. Za večino opredmetenih in neopredmetenih osnovnih sredstev, torej najbolj dolgoročnih sredstev, lahko vzamemo kot izhodišče, da ta sredstva v dobi koristnosti prenašajo svojo vrednost med stroške. Če so prihodnji denarni pritoki, ki jih to sredstvo ustvari, večji od denarnih odtokov zaradi tega sredstva, za sredstvo ne moremo trditi, da je oslabljeno, ker je izpolnjen pogoj, da bo sredstvo udenarjeno. Isto velja tudi za denar ustvarjajoče enote. Zelo površno in zelo posplošeno bi lahko to na prvi pogled trdili tudi za seštevek vseh sredstev in seštevek vseh denar ustvarjajočih enot sredstev. Vendar je tako sklepanje napačno, saj se moramo zavedati prevelike posplošitve, kajti nekatera sredstva oziroma nekatere denar ustvarjajoče enote sredstev ustvarjajo pozitivne denarne tokove, druge pa negativne; tista sredstva, ki ustvarjajo negativne denarne tokove, pa je v teh primerih treba oslabiti, njihovega primanjkljaja pa ni možno poračunati s "presežki" denarnih tokov pri drugih sredstvih. Podobno velja tudi za razmerja med denar ustvarjajočimi enotami.
2. Pri drugih dolgoročnih sredstvih, torej predvsem pri dolgoročnih finančnih naložbah, ugotavljanje oslabitve ni tako problematično pri vseh tistih finančnih naložbah, katerih vrednost se ugotavlja na trgu, in tudi pri vseh tistih finančnih inštrumentih, ki jih podjetje poseduje do zapadlosti. Težave pri ugotavljanju oslabitve pa se bodo pojavljale pri vseh tistih dolgoročnih finančnih inštrumentih, katerih vrednost je treba ocenjevati. Pri tem je treba opozoriti tako na zunanje kot tudi notranje vplive na ocenjevanje denarnih tokov.
3. Pri kratkoročnih sredstvih, to je poslovnih terjatvah, kratkoročnih finančnih naložbah in zalogah, je ugotavljanje oslabitve sredstev zaradi najkrajših predvidenih rokov presredstvenja oziroma udenarjenja verjetno najlažje. Tudi trgi so za kratkoročna sredstva praviloma bolj razviti kot za dolgoročna in zaradi vsega tega se možne napake in skrite izgube lahko bolj zanesljivo ugotovijo in napačne ocene tudi popravijo.

4. Splošno pravilo, ki bi ga morali upoštevati pri oslabitvi sredstev, je, da oslabitev sredstev ne sme omogočiti ustvarjanja skritih izgub pa tudi ne skritih dobičkov in da je treba na ta postopek vrednotenja gledati kot na postopek zagotavljanja vrednotenja sredstev po pošteni vrednosti.

V zvezi s prevrednotenjem sredstev zaradi njihove oslabitve so z MRS in spremenjenimi SRS postavljena teoretično dokaj jasna pravila, ki pa bodo v praksi povzročala veliko problemov. Veliko teh problemov in težav v zvezi s prevrednotenjem bo treba reševati na drugačne načine, kot smo bili do sedaj vajeni, saj bodo tako MRS kot tudi spremenjeni SRS prisilili podjetja, da bodo večjo pozornost posvečala problemom poslovanja in šele posledično problemom računovodenja. To tudi pomeni, da bo imelo podjetje na področju računovodenja veliko manj problemov in težav v zvezi s prevrednotenjem sredstev zaradi njihove oslabitve v vseh tistih primerih, ko bodo ustrezno rešena vprašanja upravljanja. Naj za ponazoritev navedemo vprašanja, povezana s prevrednotenjem predvsem vseh kratkoročnih in dolgoročnih sredstev iz poslovanja ter kratkoročnih finančnih inštrumentov pa tudi dolgoročnih neopredmetenih sredstev v vseh tistih primerih, ko se je podjetje odločilo za varovanje njihove poštene vrednosti.

b. Izvedba prevrednotenja zaradi oslabitve sredstev

Prevrednotovanje sredstev zaradi oslabitve je zahtevnejše kot prevrednotovanje sredstev zaradi okrepitve. Razlogov je več, gotovo pa je najpomembnejši, da po SRS in tudi MRS prevrednotovanje zaradi oslabitve neposredno praviloma[32] vpliva na poslovni izid. V zvezi z izvedbo oslabitve pa se postavlja še cela vrsta drugih praktičnih vprašanj:

1. Kakšna mora biti razlika med knjigovodsko in nadomestljivo vrednostjo, da moramo izvesti prevrednotenje zaradi oslabitve? Odgovor je podoben kot glede določitve trenutka, v katerem naj bi sredstvo prevrednotili zaradi okrepitve[33]. Naj v tej zvezi le še dodamo, da bi morali biti v pravilniku določni kriteriji zaradi pomena in posledic oslabitve strožji, saj je oslabitev sredstev obvezna. Podjetje bi moralo praviloma konec vsakega poslovnega leta ugotavljati, ali so sredstva prevrednotena zaradi oslabitve ali ne. Za vsa kratkoročna in neopredmetena dolgoročna sredstva so podjetja to praktično počela tudi že po veljavnih SRS, nekoliko več težav pa je z osnovnimi sredstvi. Pri njih je tudi najteže strokovno ugotoviti nadomestljivo vrednost. Naj na tem mestu le še zapišemo, da bi se morale uprave podjetij teh problemov zavedati oziroma da se jim bodo morale bolj posvetiti in z notranjimi ukrepi vzpostaviti sistem prevrednotovanja zaradi oslabitve.

[32] Izjema je odprava prevrednotenja zaradi oslabitve v primerih, če je bil pri prevrednotenju zaradi oslabitvi zmanjšan prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s sredstvi, za katera oslabitev odpravljamo.

[33] Glejte prejšnje poglavje.

2. Podjetje, ki se bo odločilo za ugotavljanje oslabitve denar ustvarjajočih enot, bo moralo le te najprej določiti in odločiti, katera osnovna sredstva[34] vanje sodijo. V večini podjetij bodo to lahko zaključene tehnološke celote, stroškovni nosilci ali pa tudi organizacijski deli podjetja, v nekaterih, predvsem manjših podjetjih, pa lahko trdimo, da je kar celo podjetje denar ustvarjajoča enota. Seveda se v tej zvezi odpira še vrsta vprašanj, ki jih ne tem mestu ne moremo razrešiti in nanje dati vseh odgovorov; zato na najpomembnejša le opozorimo. Če predpostavljamo, da je podjetje določilo denar ustvarjajočo enoto in ugotovilo nadomestljivo vrednost ter izračunalo njeno oslabitev, pa se postavlja vprašanje, kako to oslabitev razporediti na posamezna[35] osnovna sredstva. Možnosti je več, od tiste sorazmerne pa do izdelanih kriterijev in meril razporeditve zneska ugotovljene oslabitve denar ustvarjajoče enote po posameznih osnovnih sredstvih. Le izjemoma bi bila verjetno teoretično možna tudi rešitev, da ugotovljenega zneska oslabitve denar ustvarjajoče enote ne bi razporejali na posamezna sredstva[36], ki jo sestavljajo. V tem primeru bi morali vsako leto ponovno ugotavljati oslabitev denar ustvarjajoče enote.

3. Zapisali smo že, da je prevrednotenje sredstev zaradi oslabitve pri osnovnih sredstvih zelo zahtevno opravilo in da nanjo vplivajo tako zunanji kot notranji dejavniki. Podjetje bi torej moralo načrtovati tudi zunanje vplive na denarne tokove[37] povezane z osnovnimi sredstvi. Tako načrtovanje naj ne bi bilo zelo problematično in naj ne bi povzročalo večjih problemov v stabilnem gospodarskem okolju z razvito tržno ureditvijo, čeprav tudi za načrtovanje denarnih tokov v takem okolju ne smemo zanemariti procesov hitrih sprememb okoliščin gospodarjenja[38]. Popolnoma drugačne pa so razmere v Sloveniji. Slovenija je že kar nekaj let v "prehodnem" obdobju, ko se približujemo Evropski zvezi, ko se konkurenca na našem trgu povečuje, ko prihaja do poslovnih združevanj in predvsem prevzemov in ko se vsak dan bolj zavedamo relativne majhnosti in s tem tudi ranljivosti našega gospodarstva. V tej zvezi tudi nikakor ne smemo pozabiti na vplive reševanja okoljevarstvenih in predvsem ekoloških problemov.

---

[34] Čeprav niti v SRS niti v MRS ni določeno, pa iz opredelitve in pomena denar ustvarjajoče enote lahko izluščimo, da je smiselno o denar ustvarjajočih enotah govoriti predvsem ali samo v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi.

[35] Zaradi ugotavljanja oslabitve denar ustvarjajoče enote razporeditev zneska oslabitve na posamezna osnovna sredstva niti ne bi bila potrebna in bi lahko oblikovali "skupinski" prevrednotovalni popravek vrednosti sredstev, vendar še vedno ostaja problem določitve osnove za obračun amortizacije osnovnih sredstev.

[36] Za znesek ugotovljene oslabitve sredstev se lahko zniža tako nabavna vrednost ali poveča popravek vrednosti sredstva ali pa se lahko (praviloma sorazmerno) zniža tako nabavna vrednost in poveča njegov popravek vrednosti.

[37] Denarne tokove za ugotavljanje oslabitve sredstev naj bi podjetje načrtovalo za petletno obdobje.

[38] Teroristični napadi 11. septembra v New Yorku bodo imeli daljnosežne posledice na svetovno gospodarstvo, tudi na načrtovanje denarnih tokov in vrednost sredstev.

4. V zvezi z notranjimi dejavniki, ki vplivajo na prihodnje gospodarske tokove, pa je treba poudariti, da je za njihovo načrtovanje, ugotavljanje in spremljanje v prvi vrsti odgovorna uprava. Ti postopki se začnejo že pri sprejemanju odločitev za pridobitev novih osnovnih sredstev in bi morali trajati tako dolgo, dokler podjetje sredstvo izkazuje med pripoznanimi sredstvi. Predvsem bi uprava morala imeti jasno vizijo ravnanja s sredstvi. Spremenjeni SRS bodo zato verjetno povzročili, da se bodo podjetja začela bolj zavedati pomena gospodarjenja s sredstvi in da se bodo zato predvsem tista, ki imajo veliko sredstev in je vrednost teh pomembna, odločila, da bodo določila strokovnjake, ki bodo zadolženi za gospodarno ravnanje s sredstvi. Ti strokovnjaki pa bi morali pripravljati strokovne podlage za sprejemanje odločitev o pridobitvi novih osnovnih sredstev, ugotavljati njihovo koristnosti ter spremljati denarne tokove, ki jih povzročajo posamezna sredstva ali skupina sredstev, združena v denar ustvarjajočo enoto.
5. V zvezi z načrtovanjem in spremljanjem denarnih tokov, ki jih povzročajo posamezna sredstva ali sredstva, združena v denar ustvarjajočo enoto, pa tudi ugotavljanjem njihove nadomestljive vrednosti je treba opozoriti še na vrsto problemov, ki jih bo treba razrešiti. Z njimi se bo morala ukvarjati predvsem ocenjevalska stroka. Gre za že omenjene probleme v zvezi z načrtovanjem denarnih tokov, predvsem probleme, povezane s predvidevanjem investicijskega vzdrževanja osnovnih sredstev ter probleme, povezane z rekonstrukcijami, adaptacijami in ugotavljanjem dobe koristnosti osnovnih sredstev. Vsem tem pa je treba dodati še probleme, povezane z diskontiranjem (diskontna stopnja!) predvidenih denarnih tokov, probleme ugotavljanja in merjenja preostale vrednosti predvsem zaradi težav v zvezi s predvidevanjem vrste možnih dogodkov, ki se bodo zgodili v zvezi z osnovnimi sredstvi, ter še mnogo drugih teoretičnih in praktičnih težav v tej zvezi.

Podjetja bodo oslabitev sredstev ugotavljala predvsem za pomembnejša osnovna sredstva, pri osnovnih sredstvih manjših vrednosti pa bi se bilo smiselno bolj osredotočiti na realno načrtovanje njihove dobe koristnosti in posledično realno ugotavljanje amortizacijskih stopenj in izkoriščenosti sredstev ter v tej zvezi predvsem na stroškovno analizo ter ugotavljanje lastne cene proizvodov in storitev. To pa so področja, s katerim se je že sedaj ukvarjalo predvsem stroškovno računovodstvo. Če ga povežemo s poslovodnim in mu dodamo še sprejemanje upravljavskih odločitev *(corporate governance),* bo laže reševati tudi probleme, povezane z ugotavljanjem in merjenjem prevrednotenja sredstev zaradi njihove oslabitve.

4. SPREMENJENA VLOGA REVIZORJA V ZVEZI Z VREDNOTENJEM SREDSTEV PO SPREMENJENIH SRS

S prenovo SRS in novimi pravili, povezanimi s prevrednotovanjem sredstev in dolgov, pridobiva veliko večjo vlogo podlaga za merjenje postavk v računovodskih izkazih po pošteni vrednosti. Po načelu poštene vrednosti se sredstva lahko ovrednotijo tudi nad knjigovodsko oziroma revalorizirano knjigovodsko vrednostjo, kar je bilo v preteklosti skoraj izdajalsko dejanje. Toda bistvo te spremembe ne temelji le na teoretično drugače postavljenih temeljih računovodstva. Problemi bodo nastopili predvsem pri njegovem praktičnem izvajanju. Gre za miselni preskok ter pripoznavanje in merjenje računovodskih kategorij na novih, drugačnih osnovah. Nekaj se mora spremeniti v našem temeljnem odnosu do računovodstva kot stroke, ki odločilno vpliva tudi na ostale stroke oziroma imajo druge stroke, predvsem finančna, ocenjevalska in revizijska, vedno pomembnejši vpliv nanjo.

Z uveljavljanjem načela poštene vrednosti ob hkratnem zavestnem oddaljevanju od predpostavke previdnosti se računovodska pravila vedno bolj približujejo temeljnim pravilom ocenjevalcev vrednosti podjetij in tudi merilom, ki jih moramo revizorji upoštevati pri svojem delu. Gre za miselni prestop iz "statičnega" v "dinamično" računovodstvo. Z "dinamičnim" računovodstvom mislimo na tiste računovodske prijeme, ki iščejo svoje izhodišče ne le v preteklosti in sedanjosti, ampak tudi v prihodnosti, in katerih cilj je prikazati resnično in pošteno stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov na podlagi njihove poštene vrednosti. Če znamo odgovoriti na vprašanje, koliko so vredni sredstva in dolgovi na dan izdelave bilance, s tem da ocenjujemo njihovo pošteno vrednost, ki v veliki meri upošteva prihodnje oziroma pričakovane gospodarske koristi in s tem vrednosti, smo zadeli bistvo pravila prevrednotenja sredstev in dolgov, kot ga postavljajo spremenjeni SRS. To pa ni vedno lahko.

Gre predvsem za spremembo miselnosti in upoštevanje drugačnega, novega načina razumevanja temeljnih računovodskih predpostavk ter načinov vrednotenja sredstev in dolgov. Če in ko bomo pripravljeni na ta miselni preskok, bo tudi nov način vrednotenja po spremenjenih in prenovljenih SRS lahko zaživel v praktičnem izvajanju. V tem procesu pa imamo oziroma moramo imeti revizorji izredno pomembno, kar vodilno vlogo. In katere so najpomembnejše točke našega delovanja? Poskušajmo jih nekaj našteti:

a. Najprej moramo sami temeljito proučiti SRS in MRS, jih poskušati čim bolje razumeti ter se dodatno izobraževati

Gre za stalno nalogo in obveznost revizorja. K temu nas zavezuje tudi kodeks poklicne etike. Brez sklicevanja na zapisana pravila pa se moramo

zavedati, da bo tudi revizijska stroka cenjena in spoštovana le, če bomo naročnikom lahko ponudili storitve na visoki strokovni ravni in jim z nasveti pomagali najti najboljše rešitve. Gre za zasnovo, ki je sestavni del revizorjevih nalog revidiranja računovodskih izkazov, še bolj pa je poudarjena pri revidiranju poslovanja, to je eni izmed sodobnih storitev revizorja novega tisočletja. Sodobne tokove računovodenja pa bomo lahko razumeli le, če bomo več svojega časa namenili dodatnemu izobraževanju ter spremljanju najnovejših dognanj v teoriji in praksi računovodenja. Naj končam z vprašanjem, za katero menim, da bi moral nanj poskušati odgovoriti vsak revizor: Ali je moje strokovno znanje tako, da bom lahko odgovoril na večino vprašanj naročnikov in jim tudi svetoval najboljšo rešitev?

b. Pri revidiranju računovodskih izkazov mora revizor delovati preventivno in naročnikom svetovati, kako naj odpravijo pomanjkljivosti in izboljšajo poslovanje

Revizor mora biti z znanjem, ki ga mora imeti, sposoben opravljati svetovalno vlogo; v zvezi s spremenjenimi SRS naj bi ne bil le njihov razlagalec in tolmač, ampak naj bi naročnikom tudi svetoval, kako vpeljati spremembe in katere ukrepe bi bilo treba sprejeti, da bi njihovo poslovanje ob najmanjših pretresih in stroških ter kar najhitreje sledilo novim zahtevam standardov, ter kako jih tudi dosledno uporabljati. V zvezi s prevrednotovanjem sredstev so pred revizorjem številni izzivi in tudi naloge, od predlogov, povezanih z ustreznim organiziranjem, do tistih o pripravi ustreznih pravilnikov v zvezi s prevrednotovanjem sredstev (in dolgov). Na začetku se bomo revizorji verjetno srečevali z vrsto zadev, ki bodo bolj prepričevalne in pojasnjevalne narave, v nadaljevanju pa bomo morali konkretno svetovati in predlagati rešitve v konkretnih primerih. Sem lahko štejemo pomoč pri pripravi ustreznih pravilnikov, tudi na primer predloge rešitev za ugotavljanje nadomestljive vrednosti sredstev.

c. Večja vloga pooblaščenih ocenjevalcev vrednosti sredstev in nujnost njihovega vključevanja v delo revizorja

V zvezi s prevrednotovanjem se takoj postavi vprašanje, kdo[39] bo ta prevrednotenja opravil. Vrsto prevrednotenj, predvsem tistih, ki so na

[39] V SRS 1.27 je določeno: "Opredmetena osnovna sredstva se zaradi okrepitve lahko prevrednotujejo, če njihova dokazana poštena vrednost presega njihovo knjigovodsko vrednost. Pri zemljiščih, zgradbah in tudi opremi lahko ugotavljajo pošteno vrednost kot čisto prodajno vrednost **pooblaščeni ocenjevalci vrednosti**, pri čemer upoštevajo že pretečeno dobo koristnosti. Dokazano pošteno vrednost opredmetenih osnovnih sredstev lahko ugotavlja tudi podjetje sámo, če ima v posebnem pravilniku določen način ocenjevanja vrednosti, ki temelji na slovenskih poslovnofinančnih standardih."

Iz te opredelitve tudi izhaja, naj bi zahtevnejša prevrednotenja, torej predvsem prevrednotenja v zvezi z okrepitvijo in oslabitvijo osnovnih sredstev, v večini primerov opravil pooblaščeni ocenjevalec vrednosti sredstev.

primer povezana z večino finančnih inštrumentov, bo lahko opravilo podjetje samo, vendar pa naj bi zahtevnejša prevrednotenja, torej predvsem prevrednotenja v zvezi z okrepitvijo in oslabitvijo osnovnih sredstev, v večini primerov opravil pooblaščeni ocenjevalec vrednosti sredstev[40]. Po novem zakonu o revidiranju so se pooblaščenim revizorjem, ki imajo na podlagi zakona javna pooblastila, z enakimi pooblastili pridružili tudi pooblaščeni ocenjevalci vrednosti sredstev[41]. Razumljivo je, da morajo tako računovodje kot revizorji in tudi ocenjevalci imeti ustrezno in zadostno strokovno znanje v zvezi z vrednotenjem sredstev. Le tako bomo lahko tudi v praksi skupaj reševali strokovne probleme in včasih tudi dileme, s katerimi se pri ugotavljanju poštene vrednosti sredstev dnevno soočajo vsa podjetja.

Pa še nekaj. Revidiranje računovodskih izkazov mora biti opravljeno na podlagi mednarodnih standardov revidiranja. MSR 620 - Uporaba veščakovih storitev - postavlja pravila in daje napotke za uporabo veščakovih storitev kot revizijskega dokaza[42]. Na podlagi določb tretjega odstavka 21. člena zakona o revidiranju, ki določa, da mora v primerih, kadar je za preizkus in oceno posameznih postavk v računovodskih izkazih potrebno strokovno znanje, s katerim ne razpolaga pooblaščeni revizor, pravna oseba na zahtevo revizijske družbe pridobiti strokovno mnenje oziroma ocenitve strokovnjaka ustrezne stroke. Kateri strokovnjaki so to? Ker je zakon o revidiranju vpeljal naziv pooblaščeni ocenjevalec, je nedvomno v prvi vrsti pooblaščeni ocenjevalec nepremičnin, strojev in opreme ali podjetij strokovnjak, ki ima ustrezno zanje veščaka in zato upravičeno pričakujemo, da jih bodo najemale revizijske družbe v vseh tistih primerih, ko se bo pojavila potreba po njih.

Podobna je tudi ureditev v MRS, iz katerih izhaja (Understanding IAS, str. 16-9), naj take ocenitve opravljajo usposobljeni ocenjevalci.

[40]Pooblaščeni ocenjevalec vrednosti sredstev je ocenjevalec vrednosti podjetij, strojev in opreme ter nepremičnin, ki ima pooblastilo Slovenskega inštituta za revizijo.

[41] Slovenski inštitut za revizijo spremlja razvoj stroke tudi na področju ocenjevanja vrednosti sredstev in že pred leti smo zaznali, da so potrebe po ocenjevalcih vrednosti sredstev vedno večje, in tudi zato se je na Inštitutu organizirala sekcija ocenjevalcev vrednosti.

[42] MSR 620 v členu 6, ki govori o ugotavljanju potreb po uporabi veščakovih storitev, navaja:

"Med revizijo lahko revizor skupaj z naročnikom ali samostojno potrebuje revizijske dokaze v obliki poročil, mnenj, ocen in stališč veščaka, na primer

pri vrednotenju nekaterih vrst sredstev, denimo zemljišč in zgradb, tovarniških naprav in strojev, umetniških del in dragih kamnov ..."

5. ZAKLJUČEK

Prevrednotovanje sredstev (in dolgov) je zaradi upoštevanja pravila poštene vrednosti nujnost, ki jo moramo vsi sprejeti za svoje izhodiščno razmišljanje, ko govorimo o knjigovodskih razvidih ter resničnih in poštenih prikazih računovodskih izkazov. Čim prej bomo to spoznali pa tudi sprejeli drugačen način razmišljanja ter vrednotenja sredstev in dolgov, tem laže bomo strokovne rešitve iz MRS in spremenjenih SRS in uveljavili v praksi. Kdor bo "zaspal" in ne bo pravočasno zaznal smisla in duha sprememb, si bo sam škodoval. Posledice pa so lahko uničujoče.

Ne smemo pa pozabiti še na nekaj. Zaradi sprememb SRS in zaradi vpeljave pravila prevrednotenja se bo morala pomembnost računovodje v podjetju bistveno povečati. Tudi revizorji moramo ta proces podpreti in ga tudi spodbuditi, kajti izkazovanje sredstev in dolgov po pošteni vrednosti na dan bilanciranja bo pripomoglo tudi k oblikovanju in pripravi vrste informacij in podatkov za poslovno odločanje in pripravo letnega poročila, o katerem mora revizor podati svoje neodvisno strokovno mnenje.

6. LITERATURA

1. Accounting for Financial Assets and Financial Liabilities. Discussion Paper, International Accounting Standards Committee, London 1997, 194 str.
2. Cairns David: Applying International Accounting Standards. Butterworths, London 1999, 1045 str.
3. Odar Marjan: Indeksacija in revalorizacija v računovodstvu. Revizor 2/99, Slovenski inštitut za revizijo, Ljubljana 1999, str. 49-60.
4. Odar Marjan: Finančni inštrumenti s posebnim ozirom na novi MRS 32. Zbornik 31. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Koordinacijski odbor Zveze ekonomistov Slovenije ter Zveze računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Ljubljana 1999, str. 51-67.
5. Odar Marjan: Predstavitev MRS 36 - Oslabitev sredstev. Zbornik referatov 2. konference ocenjevalcev vrednosti. Slovenski inštitut za revizijo, Ljubljana 1999, str. 15-29.

6. Odar Marjan: Prenova slovenskih računovodskih standardov. Zbornik 32. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Koordinacijski odbor Zveze ekonomistov Slovenije ter Zveze računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Ljubljana 2000, str. 377-392.
7. Osnutek sprememb uvoda v SRS. Revizor 1/00, Slovenski inštitut za revizijo, Ljubljana 2000, str. 54-77.
8. Turk Ivan: Prenova slovenskih računovodskih standardov. Zbornik referatov 14. posvetovanja Društva računovodij, finančnikov in revizorjev Maribor, Društvo računovodij, finančnikov in revizorjev Maribor, Maribor 1999, str. 5-15.
9. Understanding IAS : Pricewatehousecoopers. United Kingdom, 1998, 39-18 str.
10. Winstone David: Financial Derivatives. Chapman & Hall. London 1995. 303 str.

SUMMARY ● *The revised SAS have abandoned the system of accounting of the assets and liabilities indexation known so far and replaced it by revaluation. Revaluation above the historic or cost value is necessary in order to take account of the fair value principle. It can be concluded that as the result of the introduction of the revaluation principle, the balance sheet will be prepared by taking into account the modern valuation methods and will thus, to a greater extent, present the true and fair state of assets and liabilities. The revaluation of assets due to their strengthening and impairment causes a number of theoretical and practical problems which will have to be solved by accountants, valuators and also auditors.*

Key words ● *revaluation, fair value, recognition of assets, revaluation of assets due to strengthening, revaluation of assets due to impairment.*